

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Бурятия
МО «Закаменский район»
МАОУ «Ехэ-Цакирская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО на заседании
МО учителей естественно-
математического цикла
Аршанова И.Л. /Аршанова И.Л./
Протокол №1 от «30» 08 2024г

СОГЛАСОВАНО
Замдиректора по УВР
Чумбурел А.О. /Чумбурел А.О./
Протокол №1 от «30» 08 2024г.

УТВЕРЖДЕНО
Директор школы
Тармаева Х.В. /Тармаева Х.В./
Протокол № 26 от «30» 08 2024г

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
учебного предмета
«Бурятский язык»
для 6 класса основного общего образования
на 2024-2025 учебный год

Составитель: Цырендоржиева Оюна Мэлсовна,
учитель бурятского языка и литературы

у. Ехэ-Цакир, 2024 г.

Тайлбари бэшэг

6-дахи классай буряад хэлээр ажалай программа иимэ нормативна документнууд дээрэ үндэһэлнэ:

- Федеральный государственный образовательный стандарт основного общего образования ФГОС;
- Программы для бурятских школ [Базарова Д.Б., Санжина Д.Д, Будаева Г.Д., Будаин Б.Б., Ошоров С.Г., Патаева В.Д. Бурятский язык: V-XI классы. - Улан-Удэ: Бэлиг издательство, - 2008.];
- Учебный план МАОУ “Ехэ-Цакирская СОШ” на 2024-2025 учебный год;
- Основная образовательная программа основного общего образования МАОУ “Ехэ-Цакирская СОШ”;
- Годовой календарный учебный график МАОУ “Ехэ-Цакирская СОШ” на 2024-2025 учебный год;

Ажалай программа бэелүүлгэдэ иимэ һуралсалай ном хэрэглэгдэхэ зэргэтэй. О.Ш.Цыремпилова, Ж.С.Жанчипова “Буряад хэлэн”, 6-дахи класс, Улан-Удэ, «Бэлиг», 2017 г.

Шухала шадабари ба дадалнууд

Һурагшад 6-дахи класс дүүргэхэдэ, иимэнүүд буряад хэлээр шадабаритай (**предметные результаты**) болохо ёһотой:

- үгэ соохи үзэгүүд ба абьяанууды зүбөөр илгаруулха, шүүлбэрилхэ;
- буряад хэлэнэй үгын баялиг, үгэнүүдэй удха тайлбарилха;
- үгэнүүды бүридэлөөрнь, мэдүүлэлнүүды байгуулгаарнь шүүмжэлхэ;
- юрын болон орёо мэдүүлэлнүүды зохёохо;
- буряад болон абтаһан үгэнүүдэй бэшэгэй дүрим мэдэхэ, тэрэниие баримталан, үгэнүүды болон мэдүүлэлнүүды зүб үгүүлхэ, бэшэхэ;
- юрэ хөөрэхэн, бодомжолһон, зураглаһан найруулганууды бэшэхэ;
- түсэб табижа шадаха.

Метапредметнэ шадабари: бэеэ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД):

- өөрөө хэшээлэй темэ хэлэхэ, зорилгыень табиha;
- багшатаяа сугтаа һуралсалай проблемнэ асуудал яжаа шиидхэхэ тухайгаа хөөрэлдэн, тусхай түсэб табиha;
- өөрынгөө хэжэ байһан үйлэнүүды түсэбэй, алгоритмын үйлэнүүдтэй тааруулха, зэргэсуулхэ, тиин өөрынгөө ажаябуулга шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- өөрынгөө, ондоо хүнүүдэй, классайнгаа ажал тусхай критеринүүдээр шалгаха, хэр зэргэ шадабаритай болобобиб гэжэ элирүүлжэ һураха;
- критеринүүды зохёохо;

Оршон тойрониие шудалха шадабари (познавательные УУД):

- текстээр дамжуулагдаһан мэдээсэлнүүдэй янза (виды информации) ойлгохо; юун тухай хэлэгдэнэб, удхань амар бэ, идейнь ямар бэ?;
- олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ;
- ондо ондоо түхэлтэй текстнууд (текст, схема, таблица, зураг) сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо;

- үгөөр хэлэгдэхэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо, тийн һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;
- анализ, синтез хэхэ;
- шалтагаан хойшолон хоёрой хоорондохи холбоо харуулха, тодоруулан зохёон тогтоохо;
- бодомжолхо.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- хэлэлгын зорилгоһоо дулдыдуулан өөрынгөө һанал бодол аман ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха;
- хэлэхэ, харилсаха зорилгоһоо үндэхэлэн, хэрэгтэй сагта монолог гү, али диалог хэрэглэжэ шадаха;
- өөрынгөө һанал бодол, һанамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;
- хүнүүдэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тийн өөрынгөө һанал бодол хубилгахаяа бэлэн байха;
- ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ һанал бодолдо ерэхэ;
- асуудалнууды табиха.

Һуралсалай ажалда дифференцированнэ, творческо, элдэб нюруугай даабаринууд дурадхагдана.

Метапредметнэ шадабаринуудаар һурагшадые хангахаар проектнэ хүдэлмэринүүд хараалагданхай. Иимэ зохоохы ажал гү, али түсэл бээлүүлэгдэхэ:

- Байгал далай
- Улаан-Удэ – Бурядай түб хото
- Сагаалганай һайндэр

Программын бүридэл

1. Буряад хэлэн XXI зуун жэлэй эхиндэ
2. 5-дахи класста үзэхэнөө дабталга
3. Лексикологи. Фразеологи.
4. Грамматика. Морфологи
5. Юумэнэй нэрэ
6. Тэмдэгэй нэрэ
7. Тоогой нэрэ
8. Тулоонэй нэрэ
9. Дайбар угэ
10. Жэл соо үзэхэнөө дабталга

Буряад хэлээр 6-дахи классай календарна-тематическа түсэб

№	Разделнүүд, темэнүүд	Темэ үзэхэ сагай тоо
	Буряад хэлэн XXI зуун жэлэй эхиндэ - 1 час	
1	Хэлэн тухай, түрэхэн дайда.	1
2	Харилсаанай байдал.	1
	5 класста үзэхэнөө дабталга – 4 саг	4/2ч.Х/Х
3	Фонетикэ.	1
4	Үгүүлэл. Угүүлэлэй анализ.	1

5	Үгүүлэл. Үгүүлэлэй анализ.	1
6	Лексикэ.	1
7	Синтаксис. Холбуулал. Мэдүүлэл.	1
8	Синтаксис. Холбуулал. Мэдүүлэл.	1
Лексикологи. Фразеологи. - 4 час + 2 ч.		
9	Лексикологи.Толинууд.	1
10	Лексикологи.Толинууд.	1
11	Фразеологизмууд, тэдэнэй гол шэнжэнууд.	1
12	Фразеологизмууд, тэдэнэй гол шэнжэнууд.	1
13	Фразеологизмын синтаксическа уургэ	1
14	Хэлэлгэ хугжөөлгэ.	1
Грамматика.Морфологи. – 2 саг		
15	Грамматика. Морфологи. Хэлэлгын хубинуудай лексическэ категори	1
16	Хэлэлгын хубинуудай лексическэ, синтаксическа категориууд.	1
Юумэнэй нэрэ		18ч./2ч.
17	Юумэнэй нэрэ	1
18	Юрын ба тусхайта юумэнэй нэрэнүүд	1
19	Нютагайм домогто газарнууд (һуралсалай проект)	1
20	Нютагайм домогто газарнууд (һуралсалай проект)	1
21	Тодорхой ба зайраа юумэнэй нэрэнүүд	1
22	Шалгалтын ажал	1
23	Юумэнэй нэрын нэгэнэй тоо	1
24	Юумэнэй нэрын олоной тоо	1
25	Юумэнэй нэрын олоной тоо	1
26	Юумэнэй нэрын зохилдол	1
27	Нэрын падеж. Аялганаар һуултэһэн үгэнүүдэй зохилдол	1
28	Хамаанай падеж	1
29	Юумэнэй нэрын зүгэй,уйлын падежнүүдэй залгалтанууд	1
30	Юумэнэй нэрын зэбсэгэй, хамтын, гаралай падежнүүд	1
31	Зохилдол дабталга. Шалгалтын хүдэлмэри.	1
32	Юумэнэй нэрын нюурта хамаадал.	1
33	Юумэнэй нэрын өөртэ хамаадал.	1
34	Юумэнэй нэрын морфологическа шуулбэри	1
35	Дабталга, шалгалта. Угуулэл.	1
36	Дабталга, шалгалта. Угуулэл.	1

№	Разделнүүд, темэнүүд	Темэ үзэхэ сагай тоо
Тэмдэгэй нэрэ (8 час) +1 ч.		
37	Тэмдэгэй нэрэ	1
38	Тэмдэгэй нэрын илгарал. Шанарта ба харилсаата тэмдэгэй нэрэнүүд.	1
39	Шанарта тэмдэгэй нэрын шанарай зэргэнүүд.	1
40	Харилсаата тэмдэгэй тэмдэгэй нэрэнүүд	1
41	Абтаһан тэмдэгэй нэрэнүүдые зуб бэшэлгэ. Хэлэлгэдээ хэрэглэлгэ.	1
42	Тэмдэгэй нэрын хэлэлгэ соо хэрэглэлгэ тухай	1
43	Юумэнэй нэрын орондо хэрэглэгдэһэн тэмдэгэй нэрын хамаадал	1
44	Юумэнэй нэрын орондо хэрэглэгдэһэн тэмдэгэй нэрын хамаадал	1

45	Угуулэл	1
	Тоогой нэрэ (7ч.)	
46	Тоогой нэрэ	1
47	Тоолоһон тоогой нэрэнүүд. Тоолоһон тоогой нэрэнүүдэй һүүлэй -н хашалганай хэрэглэлгэ	1
48	Дугаарлаһан тоогой нэрэнүүд	1
49	Баглуулһан тоогой нэрэнүүд	1
50	Суглуулһан тоогой нэрэнүүд	1
51	Тоогой нэрын удхаараа илгарал	1
52	Хэлэлгэ соо тоогой нэрын хэрэглэлгэ тухай	1
53	Угуулэл	1
	Түлөөнэй нэрэ (6ч.)+1ч.	
54	Түлөөнэй нэрэ	1
55	Түлөөнэй нэрын удхаараа илгарал	1
56	Түлөөнэй нэрын олоной тоо	1
57	Түлөөнэй нэрын зохилдол	1
58	Түлөөнэй нэрын хамаадал	1
59	Түлөөнэй нэрын хэрэглэлгэ	1
60	Угуулэл	1
	Дайбар үгэ (5ч.)+ 1ч.	
61	Дайбар үгэнүүд	1
62	Анхан ба гараһан дайбар үгэнүүд	1
63	Дайбар үгэнүүдэй удхаараа илгарал	1
64	Дайбар үгэнүүдые хэлэлгэдээ хэрэглэлгэ	1
65	Угуулэл	1
66-68	Жэл соо үзэһэнөө дабталга	3